

Magdalena in Van der Schaar

In deze opdracht zal de beschrijving van de naam *Magdalena* van Van der Schaar (1964) vergeleken worden met de gegevens die wij heden ten dage tot onze beschikking hebben. Eerst zal de beschrijving van Van der Schaar worden weergegeven. Vervolgens komen de varianten die (mogelijk) van Magdalena zijn afgeleid uit de voornamendatabank en nog een aantal die daar niet in staan. De populariteit van de naam wordt aan de hand van een relatieve grafiek besproken en de verspreiding van Magdalena en verschillende andere varianten die Van der Schaar noemt worden door middel van relatieve verspreidingskaarten weergegeven. Tot slot wordt nagegaan of zijn bewering over de varianten *Leentje* en *Lenie* gegrond is.

Magdalena volgens Van der Schaar

In het voornamenboek van Van der Schaar (1964) staat bij een grondvorm vaak een hele reeks naamvarianten met een regionaal (of internationaal) voorkomen. Bij Magdalena schrijft hij het volgende:

Magdalena, Leena, Leene, Leenie, Leenke, Leentje, Leentsje, Lena, Leni, Leny, Machalena, Machelina (ze.), Machelijntje (ze., St.-Filipsland, Tholen), Maddalena, Maddy, Madelaine (misspelling fra.), Madeleen, Madelena, Madelientje, Madelina, Madeline, Magchelina, Magda, Magdaleentje, Magdalene, Magdalia, Magdaline, Magdeltje, Maggelientje, Maggalina, Maggeltje, Maggeltsje, Maggelijntje, (ze., St.-Filipsland, Tholen), Marleen, Marleene, Marlène, Melene; fra. Madeleine, Magdelane, Magdeleine, Madelon, Marlène; it. Maddalena, Nena; du. Alena, Magda, Magdalena; eng. Madeline, Magdalen; de. Malene; vr. Magdalenus, Magdeleendert; m.

De vormen *Maggeltsje* en *Leenke*, *Leentsje*, zijn fri., *Madeleen* z.ndl., *Marleene* ze. (Z-Beveland), *Melene* ze. (Ovezande); *Leentje* wordt 'gemoderniseerd' tot *Lenie*. De vormen *Leena* enz. kunnen n ook van *Helena* zijn, resp. vr. vormen van *Leendert*; de vormen met mar- zijn samengetrokken uit *Maria Magdalena*. Sommige vormen zijn moeilijk te onderscheiden van die van *Mathilde*, *Machteld*. De oorspr. Betekenis van de naam is: 'vrouw uit *Magdala*' (= aram. *megdala* 'toren'); dit was een plats aan het meer van Gennesareth. *Maria Magdalena* was een van de vrouwen, door Christus genezen van boze geesten en ziekten, vermeld in Lucas 8,3. Zij was ook getuige van de kruisiging en was de eerste die ontdekte dat het graf ledig was en sie de opgestane Christus ontmoette. Zij wordt wel verward met *Maria*, de zuster van Martha en Lazarus. - De opkomst van het gebruik van de naam hield geen gelijke tred met de zich verbreidende verering van *Maria Magdalena*, mede bevorderd door de vermeende ontdekking van haar relikwieën in de 13^e eeuw. In het mhd.: 1150 (Socin); niet in Rijnland in de me. (Littger). Kortrijk ca. 1400: *Maesleenne*, *Masleene*, *Mazeleenne*, *Maseleene*, *Masleene*, *Leenne*, *Leene*, *Leenkin* (Debrabamdere). In het n. niet voor de 16^e eeuw; mijn oudste voorb.: *Magdalena Moons*, Den Haag, geb. 1541 (Ned. L. 1959, 51); *Maddeleentje* van Driel, Poortugaal 1633 (ibid. 38); *Madelon*, Zaltbommel 1825 (Ned. L. 1956, 331). – Kerk, feestdag: 22 juli. – Roepvormen in z.afr.: *Leentjie*, *Lenie*, *Maggie*. (Van der Schaar; 1964)

Varianten (Voornamendatabank)

De beschrijving van de naam *Magdalena* (v) is bijna gelijk aan die van Van der Schaar. De namen die (mogelijk) afgeleid zijn van Magdalena staan hieronder vermeld in een tabel. Eventueel staat erbij vermeld waar de naam voorkomt. Andere vormen die mogelijk afgeleid zijn van *Magdalena*, blijken (volgens de databank) te zijn afgeleid van *Maria*, *Leonhard*, *Lenie*, *Mathilde*, *Margaretha* of *Michael*. Verder zijn er ook namen die Van der Schaar noemt en die niet in de database voorkomen.

G = geslacht

Afgeleid van Magdalena

Tabel 1				
Naam	G	Grondvorm	Voorkomen	Verklaring
Maddalena	V	Magdalena	Ook Italiaans	
Maddie	V	Magdalena		
Maddy	V	Magdalena		
Madelaine	V	Magdalena	Frankrijk	
Madeleen	V	Magdalena	Zuid Nederland	
Madeleen	V	Magdalena	Zuid Nederland	
Madeleine	V	Magdalena	Frankrijk	
Madelena	V	Magdalena		
Madelientje	V	Magdalena		
Madelina	V	Magdalena	Ook Engeland	
Madeline	V	Magdalena	Ook Engeland	
Madelon	V	Magdalena	Frankrijk	Deze Fra. vorm kwam in Fra. in de 17e eeuw op bij de society (Dauzat).
Magchelina	V	Magdalena		
Magda	V	Magdalena		
Magdaleentje	V	Magdalena		
Magdalen	V	Magdalena	Engeland	
Magdalene	V	Magdalena		
Magdalenus	M	Magdalena		
Magdalia	V	Magdalena		
Magdaline	V	Magdalena		
Magdelane	V	Magdalena	Frankrijk	
Magdeleine	V	Magdalena	Frankrijk	
Magdeleine	V	Magdalena	Frankrijk	
Magdi	V	Magdalena		
Maggelientje	V	Magdalena		
Maggelijntje	V	Magdalena	Zeeland, St-Filipsland, Tholen	
Maggelina	V	Magdalena		
Maggeltsje	V	Magdalena	Friesland	
Malene	V	Magdalena	Denemarken	
Marla	V	(Marleen) Magdalena		Vleivorm van Marleen/Magdalena
Marleen	V	Magdalena		De r is in de naam gekomen door samentrekking uit Maria Magdalena.
Marleene	V	Magdalena	Zeeland, Zuid-Beveland	
Marlen	V	Magdalena		
Marlene	V	Magdalena	Denemarken	

Marlene	V	Magdalena		
Marlène	V	Magdalena	Ook Frankrijk	
Melene	V	Magdalena	Ovezande, Zeeland	
Magdaleendert	M	Magdalena		

Mogelijk van Magdalena

Veel namen zijn mogelijk afgeleid van *Magdalena*, maar kunnen ook als grondvorm *Helena* of *Leonhard* hebben. Ook Van der Schaar noemt namen als *Leena* die oorspronkelijk uit *Helena* komen.

Tabel 2				
Naam	G	Grondvorm	Voorkomen	Verklaring
Leenke	V	Helena Magdalena Leonhard	Fries	Fri. naam. Verkorting van Helena of Magdalena of vr. vorm van Leonhard.
Leentje	v	Helena Magdalena Leonhard		Verkorting van Helena of Magdalena of vr. vorm van Leonhard.
Leentsje	V	Helena Magdalena Leonhard		Zie Leenke
Lena	V	Helena Magdalena Leonhard	Ook Denemarken	Verkorting van Helena (ook De.) of Magdalena of een vr. vorm van Leonhard.
Lenie	V	Helena Magdalena Leonhard		Verkortingen van Helena of Magdalena of vr. vormen van Leonhard.
Machalina Machelien Machelina	V	Michael Magdalena	Zeeland, Noord-Brabant	Ook Machelien en Machelina. Deze vormen komen in Ze. en Noord-Brab. voor. (Machelien bijv. in Beesd). Waarschijnlijk zijn het vr. vormen van Michael of varianten van Magdalena. Vgl. ook Machelkje.
Magdeltje	V	Magdalena Mathilde		Variant van Magdalena of Mathilde.
Maggeltje	V	Magdalena Mathilde		Variant van Magdalena of Mathilde.

Van Lenie/Lena ← mogelijk Magdalena

Tabel 3		
Naam	G	Grondvorm
Leena	V	Lena
Leene	V	Lena
Leenie	V	Lena
Leneke	V	Lenie
Lenette	V	Lenie

Leni	V	Lenie
Leny	V	Lenie

Van Marleen ← Magdalena

Tabel 4			
Naam	G	Grondvorm	Verklaring
Marle	V	Marla	
Marley	V	Marleen?	Vermoedelijk een vorm van Marleen. Het kan ook gaan om vernoeming naar Bob Marley.
Marlie	V	Marleen Maria	Vleivorm van Marleen of combinatie van Maria en een naam op -lie (bijvoorbeeld Emelie)

(Bron: Voornamendatabank)

Op een namenwebsite kom ik verder nog als mogelijke varianten van Magdalena tegen:

Voor meisjes:

Macha	Magdalen
Machelijntje	Magdelene
Magdal	Magelien

Voor jongens:

Magda (voor jongens)	Magdalen
Magdeleendert	Magdelane (voor jongens)

(Bron: voornamensite)

Populariteit

In Over Voornamen (Bloothoof; 2004) vind ik de volgende gegevens:

Tabel 5 laat zien welke varianten in het boek voorkomen en geeft het aantal geboren kinderen met die naam in de periode 1983-2004.

G = Geslacht

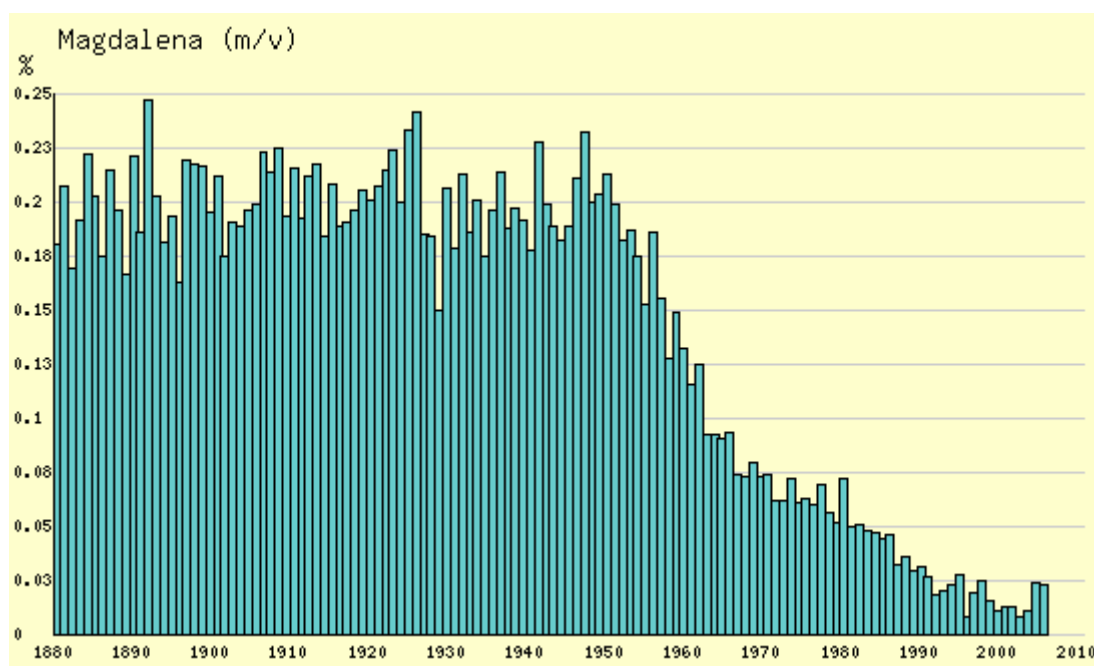
Tabel 5				
Naam	G	Aantal	Trend (sinds 1983)	Rang
Lena	V	923	Geleidelijk stijgend	367
Leni	V	23		
Lenie	V	105	Stabiel	
Leny	v	56	Geleidelijk dalend	
Magda	V	79	Stabiel	
Magdalena	V	631	Sterk dalend	481
Maggie	V	79	Stabiel	

Verder vind ik Lenard als karakteristieke naam voor Overijssel en Leenderd en Leendert als karakteristieke namen voor Zuid-Holland. Verder staat de naam Leendert in de top 20 voor jongens in Zeeland. Deze namen blijken echter te zijn afgeleid van Leonhard en hebben niets met de naam Magdalena te maken. Het is wel leuk om te vermelden, aangezien Magdaleendert wel een variant is van de naam.

Als karakteristieke naam voor Zeeland wordt Machelina genoemd en in Noord-Brabant is Mechelina een karakteristieke naam (Bloothoof; 2004). Machelina is een variant van Machalina, een naam die mogelijk is afgeleid van Magdalena. Mechelina zou van Mathilde komen. (Voornamendatabank)

In de top 25 van namen in wijken met een hoog gemiddeld besteedbaar inkomen (CBS 1999) komt de naam Madeleine op de 21^e plaats. Ook deze naam heeft als grondvorm Magdalena.

Verder staat Lena - afgeleid van Magdalena, Helena of Leonhard – in het overzicht van internationale topnamen. In Duitsland en Oostenrijk behoort deze naam tot de top.

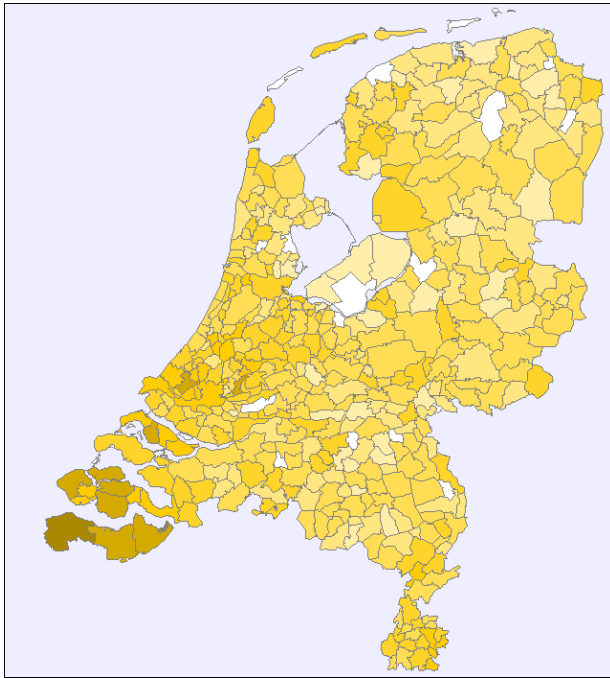

Figuur 1 Relatieve grafiek 'Magdalena'

De naam lijkt een lange tijd (periode 1880-1950) redelijk stabiel te zijn geweest. Daarna is een sterke daling van de populariteit te zien. In 2008 is een plotselinge stijging te zien. Sinds 1880 zijn 14555 meisjes geboren met de naam Magdalena (of Magdaléna).

Verspreiding

De naam komt nu 8608 maal voor. De relatieve verspreidingskaart ziet er zo uit:

Figuur 2 Relatieve verspreidingskaart Magdalena

De naam komt voornamelijk voor in (het zuiden van) Zeeland. Verder lijkt de naam meer in het westen dan in het oosten van Nederland voor te komen.

Figuur 3 Relatieve verspreiding Machelina

Figuur 4 Relatieve verspreiding Leenke

Van de Schaar noemt Machelina als Zeeuwse naam. De naam komt in Nederland nog 273 maal voor en inderdaad voornamelijk in Zeeland. Machelijntje komt minder dan vijf keer voor en Maggelijntje niet (meer).

Leenke komt slechts tien keer voor en verspreid over Nederland en Leentsje komt minder dan vijf maal voor. Dit wordt dus niet weergegeven op de kaart.

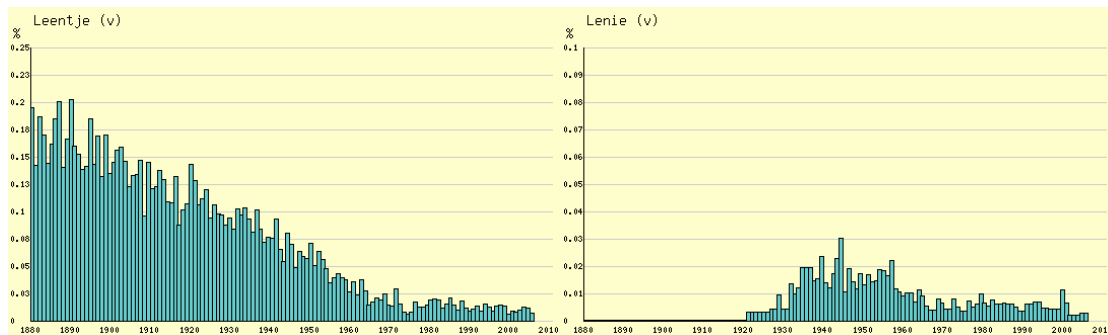

Figuur 5 Relatieve verspreiding Madeleen

Volgens Van der Schaar komt Madeleen voornamelijk in Zuid Nederland voor. De naam komt slechts 34 keer voor en is verspreid over Nederland. De naam lijkt juist niet in het zuiden voor te komen. De kaart van Marleene wordt niet volledig weergegeven, omdat de naam slechts twaalf keer voor komt. Er is geen aanleiding om te denken dat deze naam vooral in Zuid-Beveland voorkomt, zoals Van der Schaar beweert.

Leentje wordt Lenie?

Verder schrijft Van der Schaar: “*Leentje* wordt ‘gemoderniseerd’ tot *Lenie*.” Hierdoor zou je verwachten dat de populariteit van *Leentje* afneemt, terwijl de populariteit van *Lenie* toeneemt.

Figuur 5 Relatieve grafiek Leentje

Figuur 6 Relatieve grafiek Lenie

Zoals uit de grafiek blijkt neemt de populariteit van *Leentje* vanaf 1880 behoorlijk af en lijkt deze stabiel vanaf 1970. *Lenie* komt op rond 1920 en stijgt dan in redelijke mate tot ongeveer half jaren veertig. Dan neemt de populariteit weer af en ook deze is redelijk stabiel vanaf 1970. Deze plaatjes geven geen aanleiding om te denken dat *Lenie* het overneemt als ‘moderne versie’ van *Leentje*, zoals Van der Schaar zegt. Er lijkt in ieder geval geen duidelijk aantoonbaar verband te zijn tussen de afname van de populariteit van *Leentje* en de opkomst van *Lenie* (Voornamendatabank).

Bronnen

Bloothoof, G., Nifterick, N. van & Gerritzen, D., *Over Voornamen*, Utrecht: Het Spectrum

Schaar, J. van der, *Woordenboek van voornamen*, 1964
Voornamendatabank www.meertens.knaw.nl/voornamen/
Voornamensite www.voornamen.com